

Den kristne verdensmisjon ved årtusenskiftet: Hvor langt er den kommet, og hvor går den?

TORMOD ENGELSVIKEN

I denne artikkelen skal vi særlig fokusere på tre aspekter ved verdensmisjonen slik den fremtrer ved dette historiske hundre- og tusenårsskiftet. Vi skal si noe om misjonens vesen og mål, om misjonens status ut fra noen bestemte bibelske perspektiver, og til slutt vise hva som er hovedtrekkene i evangelikal misjonstenkning og misjonsstrategi med sikte på det nye århundret.

Misjonens vesen og mål

Den kristne verdensmisjon er fra et kristent ståsted verdens største og viktigste «prosjekt». Ved det andre årtusenskiftet i misjonens historie er det naturlig å stanse opp, gjøre opp status og se videre fram mot virkeliggjøringen av misjonens mål.

Den mest radikale og optimistiske del av den evangelikale misjonsbevegelse, fremfor alt representert ved bevegelsen *AD2000 and Beyond*, har utformet et slagord som uttrykker målsettingen for kristen misjon slik den forstår den: «En kirke for hvert folk og

evangeliet for hvert menneske ved år 2000». Vi er kommet fram til år 2000, og dette målet er ikke nådd. *AD2000 and Beyond* nedlegger sin virksomhet som organisasjon i 2001. Innebærer dette at kirken ennå en gang har tatt feil når det gjelder verdens evangelisering?

Å trekke en slik konklusjon er litt forhastet. Professor ved Fuller Theological Seminary og leder av bønnettverket innen *AD2000 and Beyond*, C. Peter Wagner, sier det slik:

You and I belong to the first generation since the time of Jesus that can realistically say that it is possible to complete the Great Commission in our lifetimes. By this I do not mean that every human being alive will be saved, but I do mean that «this gospel of the kingdom will be preached in all the world as a witness to all nations» (Matt. 24:14). When (not if!) this happens, it is entirely possible that you and I will be among those privileged to be on station here on earth when the Lord returns!¹

Selv om ikke målet ble nådd ved år 2000, tales det likevel med frimodighet om «completion» av misjonsoppdraget «in our lifetime». For noen er det hovedsaklig en stor utfordring som gjenstår: «The Gospel has not been preached to any measurable degree in the 10/40 window. It is sobering to think that our disobedience could delay the Second Coming of Jesus Christ.»²

Mange missiologer vil mene at denne optimisme når det gjelder å fullføre misjonsoppdraget, er feilslått fordi den er basert på et for snevert misjonsbegrep. Misjon har ikke som mål bare å forkynne evangeliet om riket, men innebærer også til en viss grad å bringe dette riket. Misjonsteologen David J. Bosch f.eks. hevder at «an inadequate foundation for mission and ambiguous missionary motives and aims are bound to lead to an unsatisfactory missionary practice».³ Blant de etter Bosch' mening teologisk akseptable motiv for misjon, men likevel ofte tvetydige i sine manifestasjoner, nevner han følgende fire:

The motive of conversion, which emphasizes the value of personal decision and commitment - but tends to narrow the reign of God spiritualistically and individualistically to the sum total of saved souls,...the eschatological motive, which fixes people's eyes on the reign of God as a future reality, but in its eagerness to hasten the irruption of the final reign, has no

interest in the exigencies of this life, ...the motive of *plantatio ecclesiae* (church planting), which stresses the need for gathering of a community of the committed but is inclined to identify the church with the kingdom of God,... and ...the philanthropic motive through which the church is challenged to seek justice in the world but which easily equates God's reign with an improved society.⁴

De første tre mål eller motiv beskriver evangelikale posisjoner, mens det fjerde viser til en misjonsforståelse som har vært mer utbredt i «social gospel» og økumeniske kretser. Alle synes å være enige om at «Guds rike», eller «the reign of God» som er den vanlige engelskspråklige betegnelse, står sentralt i misjonens målsetting, men hva dette innebærer, er det ikke enighet om. Det ville også føre for langt å ta den diskusjonen her.

Den misjonsforståelse som har ligget til grunn ved arbeidet med misjonsvitenskap ved Det teologiske Menighetsfakultet i de senere år, er den som er nedfelt i den mest brukte norske lærebok i faget, *Missiologi i dag*:

Misjon er kirkens sendelse til verden, en sendelse om har sitt opphav i den treenige Gud og som innebærer det oppdrag å formidle evangeliet om Guds rike - i ord og gjerning - så mennesker kan komme til tro og innlemmes i den kristne kirke ved dåp. Misjonen er etter sitt vesen grenseoverskridende idet den sikter på å nå stadig nye mennesker både i et geografisk, kulturelt og tidsmessig perspektiv.⁵

Denne misjonsdefinisjonen forsøker å fange opp flere sentrale sider ved misjonen, men den er ikke utformet slik at det ut fra den entydig kan sies når misjonsoppdraget er fullført. Den kan altså ikke brukes til å «måle» hvor langt vi har kommet, og hvor mye som ennå gjenstår. Årsaken til denne tilbakeholdenhet er bl.a. at den misjonsforståelse vi møter i Det nye testamente er mangefasettert, og at alle forsøk på å fange inn misjonen i en enkelt formel, ikke kommer til rette med rikdommen i det bibelske materiale.

Definisjonen uttrykker imidlertid klart at misjonen er «Guds misjon» (*missio dei*) og at den samtidig er kirkens misjon (*missio ecclesiae*) fordi kirken både er subjekt og objekt for sendelsen. Den finner sitt motiv og mål i det bibelske evangelium om Guds rike, som ikke bare innebærer en «åndelig» frelse, men som skal

formidles i ord og gjerning, fordi frelsen gjelder mennesket i dets helhet, primært i dets gudsrelasjon, men også i forholdet til seg selv, dets medmennesker og skaperverket. Dette svarer til Lause-paktens utsagn:

Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må prøve, ikke bare selv å utvise, men også å utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss, skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt.⁶

Guds frelsesplan omfatter hele skaperverket og sikter mot en endelig gjenopprettelse og nyskapelse av Guds verden. Denne endelige nyskapelse er imidlertid ikke misjonens «operative» mål, fordi denne nyskapelse ikke er et resultat av menneskelig innsats, men er Guds verk alene. Av denne mektige bibelske visjon av det Guds rike som «kommer i kraft» ved Jesu gjenkomst, og som innebærer de dødes oppstandelse og opprettelsen av den nye himmel og jord, bestemmes imidlertid på foregripende vis kirkens, Gudsrikefolkets, erfaring og oppdrag i denne verden. Derfor er det kirkens oppgave ved Den Hellige Ånds kraft både å være et tegn og å reise reise tegn på det kommende Guds rike i denne verden. Det er i et slikt trinitarisk, ekklesiologisk, soteriologisk og eskatologisk perspektiv kirkens globale misjon må sees.⁷ Misjon er Guds misjon mellom Jesu første og andre komme, et Åndens verk som virkeliggjør ned gjennom historien den «holistiske» frelse som er et resultat av Jesus gjerning; ja, den er selve historiens store mening mellom pinsedag (Apg 2) og den siste dag (Åp 22,17).

Innenfor rammen av dette perspektiv er de konkrete målsettinger som f.eks. *AD2000 and Beyond* og andre evangelikale misjonsbevegelser har satt opp, fullt ut legitime. Men de må ikke gjøres til misjonens *eneste* mål, og heller ikke brukes som *eneste* målestokk på i hvilken grad misjonsoppdraget er fullført.

Ut fra dette perspektivet er det heller ikke forbundet med noen teologisk fare å vektlegge særlig de aspektene ved misjonsoppdraget som misjonsbefalingene gir uttrykk for, og å «måle» i hvilken grad nettopp disse er oppfylt ved dette årtusenskiftet.

Misjonens status ved årtusenskiftet i bibelsk perspektiv

La oss derfor se på noen av de mest sentrale bibelske tekstene som til sammen utgjør misjonsbefalingen:

Matt 24,14 viser den sentrale plass budskapet om Guds rike har i misjonsoppdraget: Det er å forkynne evangeliet, frelsesbudskapet, om det Guds rike som har kommet og som kommer, i hele verden, for alle folkeslag. Målgruppen er her likesom i Matt 28,19 folkeslagene. Dette er også målgruppen for Paulus' misjonstjeneste (Rom 15,16). I lys av Jesu forkynnelse av Guds rike etter de synoptiske evangelier, er det å komme inn i dette riket og få del i det avgjørende for om et menneske skal få evig liv. Bare ved troen på Jesus gis det adgang til Guds rike.⁸

Matt 24,14; 28,18-20 og Apg 1,8 viser at den geografiske dimensjonen, «til jordens ender», og tidsdimensjonen, «til verdens (tidsalderens) ende», henger uløselig sammen. Når budskapet om riket har nådd jordens ender, kommer tidens ende i og med Jesu gjenkomst. Misjon og endetid hører sammen.

Joh 20,21 viser misjonens opphav i Gud selv: Faderen sender Sønnen; Sønnen sender disiplene (kirken) slik han selv var sendt av Faderen. Jesu egen tjeneste blir stående som mønster og modell for kirkens misjonstjeneste til alle tider; ved radikal omvendelsesforkynnelse og tålmodig disippelopplæring, ved usedvanlige kraftgjerninger og stille barmhjertighet mot mennesker i nød, i offentlig utfordring av tidens autoriteter - både verdslige og kirkelige - og i stille bønne- og måltidsfellesskap med disiplene - for bare å nevne noe!

Misjonstekstene i Luk 24, 47-49 og Apg 1,8 fremhever ikke minst vitnesbyrdets betydning. Misjon er ikke bare kirkens sak som kollektiv; den kan bare virkeliggjøres ved at enkeltmennesker vitner i Den Hellige Ånds kraft om hvem Jesus Kristus er og har gjort og at bare i «hans navn» finnes frelse og tilgivelse (Luk 24,47; Apg 4,12).

Alle de nevnte misjonstekstene er talt før misjonen i noen særlig grad blir virkeliggjort i historien. De skuer fremover. Vi har det privilegium å kunne se tilbake på nesten 2000 år med misjon. Det vi ser, er at oppfyllelsen av Jesu løfter og befaling overgår de største forestillinger og forventninger som disiplene måtte ha hatt. Historien overgår profetien - i hvert fall så langt disiplene kunne forstå den!

*

Det er to ting som det er viktig å være klar over før vi forsøker å gjøre opp status for kirkens og misjonens stilling: For det første: Selv om vi vet mer om verden i dag enn noen gang før, og den synes å være mindre og mer oversiktlig enn tidligere, er den likevel utrolig stor og kompleks. Når vi taler om verden, må vi derfor

både ha hele verden og de enkelte regioner, land og folkeslag i blikkfeltet. Statistikk kan lyve og bli misbrukt, selv når den er «korrekt». Statistikk når det gjelder kirke og misjon, er ofte svært usikker, og kan tolkes på mange ulike måter. Derfor må vi være svært forsiktige med å trekke bastante slutninger av den. Det den viser, er de store linjer og trender. De eksakte tallene og detaljene er nesten alltid upålitelige. Statistikk er aldri bedre enn de metoder en bruker for å innhente den, og de er ofte mangelfulle.

For det andre er det bare *Gud* som egentlig vet stillingen til verdensmisjonen, fordi det bare er han som kjenner hjertene. Derfor er det også bare han som vet når oppdraget er fullført, og når tiden for verdens ende er inne. Våre vurderinger vil alltid være ufullkomne, preget av våre egne skrøpelige definisjoner og mangelfulle oversikt. Og likevel: Noe kan og bør vi si, for vi er bedt om å akte på tegnene. «Slik skal dere også når dere ser at dette skjer, vite at Guds rike er nær» (Luk 21,31).

*

I grove tall kan vi regne med at det finnes ca. 6 milliarder mennesker på jorda i år 2000.⁹ Av disse er ca. 33 prosent eller ca. 2 milliarder kristne i navnet, dvs. de tilhører en kristen kirke eller regner seg som kristne om de blir spurt. Dette prosenttallet har holdt seg forbausende jevnt gjennom hele vår århundre og øker langsomt. Bak dette tallet skjuler det seg imidlertid kolossale forskjeller mellom ulike områder og store endringer i løpet av det 20. århundre:

Det mest «kristne» kontinent er Sør-Amerika¹⁰ hvor ca. 90 prosent av 550 millioner er kristne. De fleste er katolikker, men antallet protestanter er sterkt stigende. Nesten 80 prosent av alle protestanter i Sør-Amerika er pinsevenner eller karismatikere. Land som Guatemala, Brasil og Chile har en særlig stor andel protestanter, og det er også sterke karismatiske bevegelser innen den katolske kirke. Kraftige vekkelser har gått over flere av landene i Sør-Amerika. Spesielt interessant er det at Cuba, som har hatt et marxistisk regime i mange år, nå opplever en kristen vekkelser.

De «gamle» kristne områdene i vest, Europa, Nord-Amerika og Oceania har ca. 70 prosent kristne av ca. en milliard mennesker, fordelt på hovedsaklig protestanter i Vest- og Nord-Europa; romersk-katolske i Sør-Europa og ortodokse i Øst-Europa. I disse områdene har antallet kristne gått noe tilbake i vårt århundre, både prosentvis i landene og prosentvis i forhold til resten av verden. Viktigere enn denne tilbakegangen i prosent, som stort sett har betydd at nominelle kristne har sagt kirken farvel, er også tilbake-

gangen når det gjelder aktive, bekjennende medlemmer av kirken. Selv om kirkene i Europa fremdeles omfatter en majoritet av befolkningen, utgjør de aktive kristne bare en liten minoritet i de fleste land i Europa, mens situasjonen er noe annerledes i USA hvor ca. 30 prosent av befolkningen går regelmessig i kirken.

Afrika er det kontinent hvor kristendommen vokser raskest. Her holder den mer enn tritt med befolkningseksplosjonen. Av Afrikas ca. 600 millioner mennesker er ca. halvparten medlemmer av en kristen kirke. Selv om Afrika sør for Sahara er på vei til å bli et kristent kontinent, er situasjonen svært dystert for mange i Afrika på grunn av fattigdom, vanstyre, korrupsjon, krig, hungersnød og aids-epidemien som i visse områder nesten er i ferd med å utrydde en hel generasjon.

Den største utfordringen for kristen misjon i dag synes å ligge i Asia med ca. 3.850 millioner mennesker og bare ca. 7 prosent kristne, et tall som også er svært usikkert. Luis Bush har introdusert begrepet «10/40- vinduet» fra Atlanterhavet i vest gjennom Nord-Afrika og Asia til Stillehavet i øst.¹¹ I dette området - og i områdene lenger nord og sør i Asia - finner vi en milliard muslimer, 900 millioner hinduer, 500 millioner buddhister og andre, og over en milliard ikke-kristne han-kinesere - selv om det skulle være så mange som 50 millioner kristne kinesere, noe som er et svært usikkert tall. Og likevel er det nettopp i Asia at noe av det mest løfterike i verdensmisjonen skjer i dag!

*

Om vi så ser på verden på en annen måte, og ikke spør etter enkeltmennesker på kontinenter eller innen religioner og ideologier, men ser på såkalte etnolingvistiske folkegrupper, finnes det i følge statistikken ca. 12 000 slike grupper.¹² Av dem er det ved årtusenskiftet bare noen få hundre forholdsvis små grupper hvor det ikke finnes noen kirke eller kirkeplantende misjon. Dette betyr at det faktisk innen overskuelig fremtid vil kunne være kristne «av alle nasjoner og stammer, av all folk og tungemål» (Åp 7,6), som synger Lammets pris og dermed foregriper det store lovsangskoret i himmelen. Riktignok vil det i mange - både store og små folkegrupper - være ganske få kristne. Den store majoriteten, kanskje på millioner av mennesker, har ennå ikke hørt. F.eks. er bare 0,3 prosent av bengalene - en folkegruppe på over 100 millioner mennesker - kristne etter over 200 års misjon! Nøyaktig når evangeliet om riket er forkynt «til vitnesbyrd for alle folkeslag» er derfor umulig å fastslå, heller ikke når misjonsbefalingen om å «gjøre alle

folkeslag til disipler» er oppfylt.

Det er likevel enkelte tall som viser den enorme ekspansjon og rekkevidde som misjonen har ved slutten av det 20. århundre. La oss nevne noen eksempler:

Ett av de viktigste kjennetegn ved protestantisk misjonsvirksomhet har vært at bibeloversettelse til folkespråket har vært prioritert helt på toppen sammen med evangelieforkynnelse. Troen på Bibelen som øverste autoritet i alle spørsmål om lære og liv sammen med overbevisningen om Bibelens kraft til å formidle et personlig møte med Jesus Kristus og skape tro på evangeliet,¹³ har ligget til grunn for bibelselskapenes arbeid med oversettelse og distribusjon av Skriften.

Afrikanske teologer som Kwame Bediako og Lamin Sanneh har med stor styrke fremhevet betydningen av bibeloversettelse til folkespråkene som misjonsmetode, som uttrykk for evangeliets prinsipielle oversettbarhet i analogi med inkarnasjonen og for en genuin kontekstualisering av kristendommen i den lokale kultur.

Ved det 20. århundres begynnelse var Bibelen oversatt til 63 språk. Mot slutten av århundret finnes hele Bibelen på 370 språk og deler av Bibelen på 2200 språk. Det selges 60 millioner eksemplarer av Bibelen hvert år. «Det har vært en lang pinsedag av et århundre. Nå kan mer enn 90 prosent av jordens befolkning høre Ordet på sitt eget språk,» sier generalsekretær i Bibelselskapet, Gunnleik Seierstad.¹⁴ Også på bibeldistribusjonens og bibellesningens område har tyngdepunktet blitt flyttet til den ikke-vestlige verden. De store muligheter for bibeloversettelse og -distribusjon i Kina og tidligere kommunistiske land og en sterkt økende interesse for bibellesning i den muslimske verden, er blant tegnene ved inngangen til et nytt århundre på at Bibelen er like aktuell som før.

Jesusfilmen, som er basert på Lukasevangeliet, og som er et godt evangeliseringsredskap spesielt overfor analfabeter, er tilgjengelig i mer enn 500 språk, som forstås av 88 prosent av verdens befolkning. Mer enn 1600 millioner mennesker i 223 land har sett filmen.¹⁵ I tillegg kan vi nevne radio og fjernsyn som brukes meget omfattende og effektivt i misjonsarbeidet og når mange som ellers ikke ville ha anledning til å høre evangeliet forkynt.

*

Ut fra de tallene vi nå har presentert, og som altså må brukes med stor varsomhet, må vi kunne hevde at det likevel er langt fram før alle mennesker som lever i dag, har fått anledning til å høre evangeliet på en måte de forstår og gir dem en reell mulighet til å

komme til tro og bli medlem av en kristen kirke ved dåp.

Samtidig er det ingen tvil om at det 20. århundre tross frafall og forfølgelse i en skala som knapt noen gang i kirkens historie, har opplevd en vekst både i kirkens geografiske utbredelse og tallmessige vekst som overgår alt som har skjedd i tidligere århundrer, det 19. århundre, som ble kalt «misjonens store århundre» (Latourette) inkludert. Og veksten har bare økt ut gjennom århundret og har faktisk vært størst de siste 30 årene. Tilbakegangen i vest har blitt mer enn kompensert ved fremgangen i sør og øst. Det kan hevdes med rette at evangelikal og karismatisk/pentekostal kristendom er den raskest voksende religiøse bevegelse av noen størrelse i historien med en vekst på ca. 5 prosent årlig. Det vil si at den øker raskere enn befolkningen i de områdene den øker mest, og hvor også folketallet øker sterkest. Fra 1970-årene har flertallet av kristne bodd i land i sør og øst. Balansen har tippet slik at det ikke lenger er det hvite Vesten som er den «kristne» del av verden. Dette «shift of gravity» er en avgjørende kirkehistorisk begivenhet som ennå ikke fullt ut har sunket inn hos kristne i vest, og særlig ikke i den offentlige opinion som fremdeles ser på kristendom og misjon som et hovedsaklig «vestlig» eller «hvitt» fenomen!

For misjonen er det et avgjørende spørsmål hvor mange kristne som kan regnes med når det skal drives misjon. Hvor stort er høstfolket? Heller ikke her kan det gis klare og enkle svar, men en begrunnet gjetning kan være at minst 10 prosent av verdens befolkning er bekjennende, aktive kristne, men av disse kan vi ikke regne med at alle har syn eller sans for misjon. Likevel er det antall kristne som kan mobiliseres for misjon i vår tid, enormt sammenliknet med tidligere. Tallet på heltids «profesjonelle» misjonærer på verdensbasis er egentlig uinteressant, selv om det er høyere enn noen gang før. For Gud bruker mennesker på mange måter i misjon. Er f.eks. de tusener av kristne filippinske hushjelper som arbeider i muslimske land og som vitner om sin tro, å regne som misjonærer? Eller de mange i Afrika som på eget initiativ bringer evangeliet til nye landsbyer og nabolag? Uansett hvordan man regner, er nok over en tredel av alle misjonærer i dag fra den ikke-vestlige verden, antakelig mange flere. Det landet som sender ut flest tverrkulturelle misjonærer nest etter USA, er India med over 10.000 misjonærer, selv om de fleste arbeider innenfor Indias grenser. Sør-Korea, Nigeria og Brasil er også store misjonærutsendende land.

Disse tall og utviklingslinjer reiser dypt alvorlige og selvransakende spørsmål for oss i Europa. Er Gud i ferd med å flytte

lysestaken enda en gang i historien? Er evangeliet på sin vei mot jordens ender i ferd med å passere vårt eget land? Eller for å uttrykke utfordringen mer positivt: Hvordan kan kirker i vest fornyes og utrustes til å være en del av det Gud gjør innen misjon og evangelisering i dag? Hvordan kan den fornyelse og vekkelse som preger mange av verdens kirker, også få innpass og gjennomslag i vår egen? Hva kan vi lære, og hva kan vi hente fra kirker i sør og øst? Dette er spørsmål som vil måtte prege den missiologiske debatt i tiden som kommer, også innen våre egne kirker og misjonsorganisasjoner i Norge.

Misjonsteologi og -strategi ved inngangen til det 21. århundre

Misjonstenkningen og misjonsarbeidet har alltid vært preget - på godt og vondt - av samtiden. I dag ser vi klarere enn tidligere - også teoretisk - hvilken betydning *konteksten* har for misjonen. Det betyr at vi må se på den tid vi lever i både når vi tenker misjon og legger strategier for misjon.

Misjonen er alltid blitt og vil alltid bli kjempet fram under motstand fra mange hold. Når vi taler om misjon som kamp, er det ikke med et aggressivt erobrerpråk, men med en dyp bevissthet om at misjon er del av en åndskamp. Er det noe Guds motstander, Satan, ikke vil, er det at mennesker skal høre evangeliet, komme til tro og få del i Guds rike. Så vidt jeg kan se, er det tre hovedtyper av hindringer for misjonen:

For det første har vi de ytre hindringer; de som utgjøres av den *verden* vi lever i. Her står oppgavens *enorme dimensjoner* i første rekke. Hvordan skal vi nå de seks milliarder mennesker, de 12.000 folkegrupper, tilhengerne av de store religioner, de mange barn og unge som utgjør nesten halvparten av verdens befolkning? Menneskelig sett er misjonsprosjektet umulig - uten Guds befaling og løfte ville knapt noen forsøkt. Men det er vårt kall, og mulighetene synes større nå enn da misjonsbefalingen ble gitt til elleve redde disipler på Galilea-fjellet.

Verden øver også *motstand* mot budskapet. Det er et anstøt for jøder og uforstand for grekere (1 Kor 1,23). Religionene er ikke veier til Gud, selv om de er et svar på Guds allmenne åpenbaring og inneholder mye godt, sant og rett. Fordi misjonen forkynder Jesus Kristus som den eneste vei til Gud, blir den ofte ikke tålt av religionene. Dette fører til forfølgelse, lukkede grenser, undertrykkelse og manglende religiøs frihet.

I andre deler av verden blir det kristne budskap utsatt for *likegyldighet* og marginalisering, rammet av relativisme og materialisme. Krav om at kirken skal oppgi sitt absolutte krav, fremsettes som en forutsetning for toleranse og religionsfrihet. Et problem som synes særlig vanskelig i vestlige folkekirker, er at verden er organisert inn i kirken på en slik måte at kirken har vanskelig for å avlegge en klar kristen bekjennelse, og blir satt under press både innenfra og utenfra for å tilpasse seg holdninger og verdier i det moderne samfunn.

Men misjonen hindres ikke bare av verden omkring. Den kan, for det andre, også hindres av *kirken* selv. Vår situasjon i dag er mer lik de første 300 år av kirkens historie da den representerte en minoritet i en religiøst pluralistisk verden. Fordi kirken siden Konstantins tid ofte har vært en maktkirke i allianse med politiske myndigheter og har vært med på overgrep mot minoriteter og annerledes tenkende og troende, er det mange som mener at kirken ikke lenger har moralsk rett til å drive misjon eller søke å omvende mennesker. Ikke minst forbindelsen mellom kolonialisme og misjon har ført til at mange, særlig i Vest, har mistet frimodighet til å drive misjon. At det er kirken i den ikke-vestlige verden som har vokst sterkest de siste tretti år - *etter* at de tidligere koloniene fikk sin selvstendighet - og at det nettopp er innen kirkene i *disse* områdene at misjonsengasjementet i dag er sterkest, viser at misjonen ikke på noen måte er avhengig av vestlig kolonialistisk ekspansjon, eller at de bærende motivene for misjon er knyttet til et vestlig ønske om politisk, kulturell og religiøs dominans. Om den vestlige kirke har mye å be om tilgivelse for når det gjelder fortiden, kan ikke det begrunne et manglende misjonsengasjement i dag.

Også *teologisk* har kirkens rett og plikt til misjon blitt fornektet. Det har skjedd en erosjon av bibelsk autoritet i mange kirker både når det gjelder det dogmatiske og etiske innhold og dermed også av frimodigheten til å forkynne budskapet. Det er i dag en dyp tvilrådighet blant mange kristne i Vest når det gjelder misjonsoppdraget.

Misjonen kan også holdes i et *kulturelt* fangenskap i kirken. Etnosentrisme og bevisst og ubevisst tradisjonisme kan gjøre at kirken ikke er i stand til å formidle budskapet på en aktuell og relevant måte til nye kulturer og subkulturer, eller til mennesker som står fremmed overfor kirkens tradisjoner. Budskapet er nok konstant, men oppleves ikke relevant for den situasjon mennesker befinner seg i.

For det tredje er misjonen alltid avhengig av et *personlig engasjement*. Der hvor den personlige opplevelsen av et misjonskall, en forpliktelse på og glede over å kunne bære Ordet ut til dem som ikke har hørt, mangler, vil misjonen dø hen. Her synes kanskje den største krisen å ligge akkurat nå for misjonen hos oss i Norge og andre deler av Europa. Den personlige misjonsinteressen, som har båret misjonen i Norge i mange år, er ikke like tydelig til stede lenger. Misjonen blir ofte en av mange gode kirkelige saker, ikke selve saken, slik den er i Det nye testamente. Da blir det også vanskeligere å gi seg helt til en livslang misjonstjeneste ute eller hjemme. Å endre denne situasjonen er imidlertid en prosess som ikke ligger innenfor menneskelige muligheter alene, men som er avhengig av en fornyelse og vekking som bare kan være Guds gjerning ved Den Hellige Ånd. Kirkens historie viser med all tydelighet at det er en sammenheng mellom fornyelse innad i kirken og kirkens virke utad i misjon og evangelisering.

*

Den amerikanske missiologen James A. Scherer taler om tre hovedretninger innen det 20. århundres misjonstenkning: den økumeniske, den evangelikale og den romersk-katolske.¹⁶

I denne sammenheng skal vi ikke kommentere den romersk-katolske misjonstenkning eller den ortodokse, som er i ferd med å utvikles på en spennende måte.

Når det gjelder den økumeniske misjonstenkning som skjer i rammen av Kirkenes Verdensråd, bør det påpekes at misjonen fikk en stemoderlig behandling ved generalforsamlingen i Harare i 1998, etter at Commission for World Mission and Evangelism (CWME) under ledelse av den norske leder av Mellomkirkelig råd Sigrun Møgedal hadde gjennomført et spennende prosjekt om evangeliet og kulturene og arrangert et viktig misjonsmøte i San Salvador i Brasil. På Sentralkomiteens møte i august 1999 ble det likevel oppnevnt en ny CWME for neste periode under ledelse av den engelske baptisten Ruth Bottoms. Blant medlemmene er det også representanter for evangelikale (Lausanne-bevegelsen og World Evangelical Fellowship) og pinsebevegelsen, og det er et uttalt ønske om at kontakten med disse viktige grupperingene som finnes både innenfor og utenfor KV, må styrkes. Undertegnede har, som nylagt medlem av CWME, fått et særskilt ansvar for kontakten med de evangelikale misjonsbevegelsene. Kommisjonens første møte skal holdes i mars 2000, og det vil bli spennende å se hvilken retning økumenisk misjonsteologi vil ta i årene som kommer.

Den evangelikale misjonsbevegelse har i det siste tiåret vært delt i tre globale hovednettverk, nemlig World Evangelical Fellowship med sin misjonskommisjon, Lausanne-komiteen for verdens-evangelisering og AD2000 and Beyond. Når det gjelder forholdet mellom disse tre bevegelsene og fremtiden for evangelikal misjonsteologi, har det skjedd to viktige begivenheter rundt århundreskiftet.

Den første skjedde i Norge. I mars 1999 ble det holdt en internasjonal misjonskonsultasjon på Gå Ut Senteret i Hurdal etter initiativ av Norsk Misjonsråd ved formannen, generalsekretær Torbjørn Lied. Dette var et historisk møte, kanskje ett av de viktigste internasjonale initiativ norsk misjon noengang har tatt. Det vil bare fremtiden vise.

Målet for møtet var å bringe de store globale organisasjonene eller nettverkene for misjonssamarbeid sammen for å spørre om hvordan en kan samarbeide for å fullføre det globale misjonsoppdraget inn i et nytt århundre. De ovennevnte organisasjoner som står hverandre nær teologisk og strategisk, men som har hatt store problemer med relasjonene seg i mellom i fortiden, kom nå sammen i åpenhet og tillit, til det som ble kalt Global Evangelization Roundtable (GER). De fremste lederne innen disse tre globale nettverkene samt representanter for andre regionale og funksjonelle nettverk fra hele verden kom fram til enighet om å opprette et felles internasjonalt globalt forum for samarbeid om verdensmisjon.

Som en del av sluttokumentet ble det vedtatt 12 grunnleggende verdier for misjon i den tiden vi går inn i. Hvert enkelt punkt vil kunne utvikles og danne grunnlag både for et misjonsteologisk perspektiv og for praktisk misjonsarbeid. Slik lyder den felles uttalelsen fra møtet:

Vi er et folk som er dypt forpliktet på bibelsk, historisk, trinitarisk kristendom, med en særlig verdsetting av Lausanne-pakten så vel som vår egen evangelikale kirkelige arv. Når vi ser på fremtiden for verdensevangeliseringen og den globale kirkes liv, bekrefter vi:

1. Vårt felles mål for og vår lidenskapelige forpliktelse på verdensevangelisering
2. Vår innvielse til et liv i bønn og til å frigjøre hele kirken til global forbønn
3. Forkynnelsen av et holistisk (helhetlig), forvandlende evangelium, og understreker kirkens sentrale rolle for verdensevangeliseringen

4. Behovet for en ny, global, felles «vinsekk» i en sammenheng av kontinuitet og ikke basert på posisjoner eller strukturer
5. En manifestasjon av enhet grunnlagt på et fellesskap av likeverdige partnere over hele verden
6. Behovet for en grundig revurdering av en teologi om kirken
7. Regionale og nasjonale nettverk som har et globalt siktepunkt.
8. Behovet for en mer representativ plattform hvor alle medlemmer i Kristi legeme er likeverdige partnere (for eksempel: karismatikere og ikke-karismatikere, menn og kvinner, yngre og eldre, akademikere og praktikere)
9. Behovet for et samarbeidsredskap som støtter opp om et mangfold av tjenester.
10. Vår lydighet mot Den Hellige Ånd når det gjelder kraftutrustning, ledelse og anerkjennelse av lederskap
11. Vår forpliktelse til en bibelsk og ansvarlig forvaltning av ressurser
12. Vår beslutning om å formidle vår enhet til alle nivåer i våre forskjellige nettverk og til Kristi legeme som helhet.

Disse verdier og forpliktelser ble bekreftet på et nytt møte i Copper Canyon, Texas, i august 1999, hvor det ble valgt en foreløpig felles komite av 20 representanter som i løpet av to år skal etablere det som har fått navnet Great Commission Global Roundtable. Dette «globale rundebord» skal være en «viable, servant-spirited, low-profile entity serving the Church of Jesus Christ worldwide and facilitating the fulfillment of the Great Commission». Ved en tilfældighet skal denne komiteen først møtes samtidig med at KV's CWME møtes i mars 2000.

Den andre begivenheten skjedde i Foz de Iguassu i Brazil i oktober 1999 hvor misjonskommisjonen i WEF hadde sammenkalt 160 misjonsledere, kirkeledere og missiologer til en konsultasjon. Nå sokneprest Thorbjørn Lied og undertegnede representerte Norge på møtet, invitert av WEF. Konsultasjonen munnet ut i Iguassubekreftelsen (Iguassu Affirmation), et femsiders dokument som tar mål av seg til å si noe om de « utfordringer og muligheter som møter misjonen ved begynnelsen av et nytt millennium», se på «de ulike strømninger i det 20. århundres evangelikale missiologi og praksis», særlig siden Lausannemøtet i 1974, og fortsette «å utvikle og anvende en relevant bibelsk missiologi som reflekterer Guds folks kulturelle mangfold.»

Konsultasjonen maktet vel ikke helt å innfri disse ambisjonene,

men dokumentet er en god indikasjon på noe av det som har skjedd i evangelikal missiologi etter Lausannekonferansen og gir et godt utgangspunkt for fortsatt refleksjon over fremtidens misjonsutfordringer. Her skal vi bare peke på fire forhold som er vesentlige med tanke på fremtiden:

For det første var det en uttalt vilje til å gi missiologien et trinitarisk grunnlag, og det ikke bare teoretisk, men slik at det får følger for missiologiens ulike emner. Det legges mer vekt på skaperteologien, noe som bringer den evangelikale missiologien bort fra en til tider ensidig vekt på kristologien og mer i kontakt med den økumeniske missiologien, f.eks. når det gjelder synet på verden (se nedenfor). Det legges samtidig mer vekt på Åndens gjerning, ved en sterk understrekning av hellighet og moralsk integritet som en forutsetning for misjon, av Åndens kraft, og av realiteten i den åndelige konflikt som misjonen står i. Det advares imidlertid mot at «spiritual warfare...become a substitute for dealing with the root issues of sin, salvation, conversion and the battle for truth»...«We recognize that the defense of the truth is also spiritual warfare». Ved sterkere å vektlegge Åndens gjerning gis det større åpninger i retning av karismatisk og pentekostal misjonsforståelse.

For det andre avslørte konferansen en dyp uro, ja tilløp til splittelse, over synet på bruk av kvantifiserbare målsettinger for misjonen. En opprinnelig mye skarpere kritikk ble modifisert til

We are grateful for many helpful insights gained from the social sciences. We are concerned that these should be subject to the authority of Scripture. Therefore we call for a healthy critique of mission theories that depend heavily on marketing concepts and missiology by objectives. (Declaration 7).

Adressen for denne kritikken er bl.a. kretser tilknyttet AD2000 og viser at ikke alle i den evangelikale misjonsbevegelsen ønsker de mer pragmatiske og målorienterte tilnærmingene hos disse misjonsstrategene. Denne diskusjonen vil utvilsomt fortsette.

For det tredje ser vi at en holistisk forståelse av misjonsoppdraget har slått igjennom på bred front. Kritikken fra Bosch mot evangelikal misjonsteologi for ikke å ha syn for denne verdens problemer, synes ikke lenger å ha gyldighet, i hvert fall ikke på det teologiske plan.

The Gospel is good news and addresses all human needs. We emphasize the holistic nature of the Gospel of Jesus Christ.

Both the Old Testament and the New Testament demonstrate God's concern with the whole person in the whole of society. (Declaration 4)

Liknende synspunkter kommer til uttrykk flere steder med hensyn til økonomiske og politiske systemer (Declaration 7), forsoning i voldssituasjoner (Commitment 5), fattigdomsproblematikken, urfolks situasjon, rettferdighet (Commitment 11) og økologisk ansvar (Commitment 12): «We call on Christians to commit themselves to ecological integrity in practicing responsible stewardship of creation, and we encourage Christians in environmental care and protection initiatives!» Dette er nye toner fra evangelikal missiologi.

For det fjerde vektlegges større sensitivitet overfor kulturelle ulikheter. Det synes som man har gitt opp tanken om å formulere en, autoritativ evangelikal missiologi, og heller regner med ulike kontekstuelle missiologier som «reflect the cultural diversity of God's people». Dette kan nok vise seg å være kontroversielt, for mange i den evangelikale leir forutsetter nok fremdeles én bibelsk misjons-teologi. Likevel synes erkjennelsen av det uheldige i vestlig kulturell og teologisk dominans og en ny åpenhet for lokale variasjoner i teologi og praksis å åpne for større fleksibilitet. Evangelikale missiologer vil nok likevel fremdeles høre til innenfor en missiologisk grunntype slik den f.eks. kommer til uttrykk i Lausanne-pakten, som synes å stå like sterkt som noen gang.

Konsultasjonen og bekreftelsen viser at den evangelikale misjonsbevegelsen går inn i det nye århundret med en reflektert missiologi som, samtidig som den verdsetter den evangelikale arv, også viser vilje til ikke bare å gjenta gamle utsagn, men formulere nye svar på fremtidens utfordringer. Om dette også kan nedfelle seg i nye og fruktbare misjonsstrategier vil fremtiden vise. Kanskje kan vi håpe at det nye globale nettverk som fremstår, nettopp kan føre til en synergieffekt slik at både evangelikal misjonstenkning og misjonspraksis kan få den fornyelse den trenger og bli en enda mer konstruktiv samtalepartner med den økumeniske og romersk-katolske misjonstenkning. Et internasjonalt forum der ikke bare de tre store, globale evangelikale misjonsbevegelsene, men også de tre hovedstrømmingene i misjonstenkningen fra det 20. århundre kan møtes og gjensidig utfordre, korrigere og befrukte hverandre vil kunne være en målsetting som kan skape en spennende ny dynamikk i misjonen. Kanskje har norsk misjon en rolle å spille også i denne sammenheng?

Noter

1. C.Peter Wagner in Bush, Luis and Beverly Pegues: *The Move of the Holy Spirit in the 10/40 Window*. Seattle, WA.: YWAM Publishers, 1999, s. 18.
2. Bush 1999, s. 212.
3. Se David J. Bosch: *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, 1991, s. 5.
4. Bosch 1991, s. 5
5. Berentsen, Jan-Martin, Tormod Engelsviken og Knud Jørgensen (red.): *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget, 1994, s. 16.
6. Se Lausannepakten. artikkel 5, i *Missiologi i dag*, 1994, s. 443.
7. Se kapitlet «Grunntrekk i misjonens teologi» skrevet av de tre redaktørene, i Berentsen, J.-Martin, T. Engelsviken og K. Jørgensen (red.): *Missiologi i dag*, 1994, s. 173-185.
8. Til spørsmålet om forholdet mellom Guds rike og misjonen, se også Tormod Engelsviken: «Guds rike og misjonen», i: *Norsk tidsskrift for misjon*, nr. 1, 1980, s. 53-64.
9. Den følgende statistikk beror i hovedsak på Patrick Johnstone: *Operation World*. Grand Rapids, MI.: Zondervan 1993 og David Barrett's statistikk som legges fram hvert år i det første nummeret av *International Bulletin of Missionary Research*.
10. Med Sør-Amerika mener vi her hele det amerikanske kontinent sør for USA, og det karibiske område.
11. Se Bush 1999, s. 27ff.
12. Dette antallet er mye større enn antall språk i verden. Årsaken til dette, er at samme gruppe telles flere ganger om store deler av den befinner seg i flere land. I strikt forstand er altså antallet folkegrupper lavere.
13. Jf. Lausannepaktens art. 2 om Bibelens autoritet og kraft: «...uten feil i alt det slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv... Guds ord har kraft til å fullføre hans frelsesplan.»
14. Se intervju med Gunnleik Seierstad ved Håkon D.B.Olaussen i *Vårt Land*, 16. november 1999, s. 8-9.
15. Bush 1999, s. 26.
16. James A. Scherer: *Gospel, Church, & Kingdom. Comparative Studies in World Mission Theology*. Minneapolis, MN.: Augsburg, 1987, s. 93-232.

Tormod Engelsviken, f.1943, cand.theol. 1969, misjonær i Etiopia for Norsk Luthersk Misjonssamband, lærer Fjellhaug skoler, stip. Menighetsfakultetet (MF) 1978-83, Ph.D. 1981, fra 1984 førsteamanuensis og fra 1998 professor i misjonsvitenskap ved MF. Utgitt div. bøker.

**The christian world mission at the turn of millennium:
How far has it come and where does it go?**

The author discusses the nature and goal of world mission and evaluates the aims of mission in the evangelical mission movement, particularly as expressed by the AD2000 and Beyond Movement. He affirms its goals as legitimate but still unfulfilled in the broader context of holistic mission. He then describes the present status of world mission in terms of statistics and takes cognizance of the fact that the center of gravity of Christianity has shifted to the non-Western world, and the serious questions this raises for the future of Western Christianity and mission. The major obstacles to mission are then discussed: the enormity of the task, the indifference to the message in the Western world, pluralistic and relativistic theology in the church, a guilt complex on the part of the church for past sins, cultural insensitivity, and the lack of personal commitment and a sense of missionary calling. Finally he outlines the main challenges facing evangelical mission theology today, drawing on the statements from the Global Evangelism Roundtable in Norway in March 1999 and the consultation of the World Evangelical Fellowship Mission Commission in Iguassu Falls in October 1999. He points out how new issues such as a more trinitarian understanding of mission, a stronger emphasis on holistic mission taking into account both the socio-political and ecological challenges, as well as the charismatic and pentecostal emphasis, and the significance of cultural and ecclesial diversity, are being placed on the evangelical missiological agenda at the dawn of the new century.